

SZEKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PART POLITIKAI LAPJA

A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG” ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelen hetenként kétszer: osztrákotok és vasárnap.
ELŐFIZETÉSI ÁRA: egész évre 10 K, fél évre 5 K, negyed évre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Községek, községi előjárók, papok és gazdasági egyetemi tagok egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. Egy példány ára 10 fillér.
Helyközi telefon 15. sz.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDONOS.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk. Hivatalos hirdetések 100 szög minden szó 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet om. 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. Nyílt-tér so: a 1 K. Díjak előre fizetendők. — M. kir. postatakarékpénztári osek- és kléring 10,489. szám

Que usque tandem?!

Irta: Dr Pallos Árpád.

Meddig türrük még?! Meddig raboskodunk az osztrák hóbort kenyrasága alatt? Mikor bontjuk ki már a harci lobogót, mikor mondjuk ki a tiltakozó hadijelszót: Nole me tangere! Senki se bolygassa a mi köreinket. Mikor intézzük végre mi magunk, ami legsajátabb, legbelsőbb dolgainkat?! Mikor intézzük el a politikai s egyéb válságokat Magyarországon, a magyar föld bajait magyar földön?!

Hát mi már Bécs nélkül egyetlen tapodtat sem tudunk előre jutni? Hát annyira vagyunk, hogy a válság, mikor már ugy látszott, hogy egyetlen perc halasztást sem türrhet, hetekig, sőt talán hónapokig is elődázhatják?!

Mikor unjuk meg végre ezt a nevetséges gyámkodást?! Mikor ébredünk öntudatra, hogy mi tulajdonképpen szabad, önálló nemzet vagyunk, akiknek ügyeit állítólag felelős miniszterium kormányzása alatt álló parlament intézi? Hiszen tisztára nevetségesek vagyunk már a külföld előtt örökös válságainkkal, melyeket mindenkori az osztrák kamarilla s az ő szájaize szerint intéz el.

Hiszen akkor minek nekünk az országháza, minek küldjük a képviselőket a parlamentbe, ha ők ott semmit sem képviselnek, hacsak az uralkodó hajthatatlan akarátának szolgál teljesítését nem tekintjük annak. Minek a felelős miniszterium, ha az semmiért sem felel s minek az alkotmány, ha azt senki sem tartja szükségesnek betartani?!

... Que usque tandem?! ... Meddig türrük még?! Hát sohasem lesz vége a mi kiskorúságunknak, sohasem szivhatunk magunkba osztrák ellenőrzéstől mentes szabad levegőt?! Akkor inkább jöjjön a borzalmas, mindent megsemmisítő halál, jöjjön a forradalom, hadd tisztítsa meg újra a sok keserű miazmáktól telített közéleti levegőt. Álljunk ki a sikra és mérjük össze újra erőnket százados ellenünkkel az osztrákkal, hadd lassuk végre, ki lesz alul s hogy aztán beletörődhessünk kikerülhetetlen sorsunkba.

De így, az alkotmány védő bástyája mögé bujva, nevetségessé tenni az egész nemzet akarátát. Rá sem hederítve arra, hogy mit kíván tulajdonképpen a nemzet, mit kívánnak képviselőik s azoknak választott vezetői. Hiába tiltakozni a kamarilla erőszakosságai ellen, s mit sem tehetni egy megrögzött bornírt felsőbb akarat ellen?!

Nem kell! Nem kell nekünk az ilyen szabadság, mely nem egyéb burkolt abszolutizmusnál. Egyék meg azok, akik főzték, de az osztrák rossz politikai szakácsok emészthetetlen főztjét mi nem fogjuk megenni, még ha belehalunk is az éhezésbe.

Nem lehet amugysem egész nemzetet kiéheztetni. Inkább száz kamarilla, ezer politikus, s még egy csomó dinasztia tűnik el a föld színéről, mint egy olyan nemzet, mely politikai függetlenségeért mindenkor, minden áldozatra kész volt s aki azt temetőtlen és sokkal nagyobb, sokkalta erősebb, kiméletlenebb ellenségtől is ezer esztendőn keresztül meg tudta védelmezni.

Kard ki! Ám jöjjön, aminek jönnie kell. A nemzet béketűrésében elment a legszélsőbb határokig, ha azok, kik egy nemzet sorsát intézik olyan elvakultak, hogy nem veszik észre, meddig lehet s hol a netovább, ám lássák ők a következményeket, melyek feltétlenül csakis a nemzet előnyére ütnek ki.

Elég volt a béketűrésből, most már cselekedni kell. S hat Cató jónak látta minden beszédjében azt hangoztatni:

Ceterum censeo, Carthaginem esse delendam!

Mi sem szününk meg a mai naptól fogva Ausztriától való különválasztásunkat követelni, hangoztatni s érdekében agitálni.

Ha majd csak a perszonál unió köt össze bennünket ez irigy, mindig ellenünk áskálódó rossz szomszédal, majd inkább tudunk védekezni minden erőszakossága, minden csalafintasága ellen.

A mérték betelt s egy új idő tündöklő napját látjuk a messze keleten részünkre felragyogni!

Mik vagyunk: és mik lehetnénk?

Elszegényedett, elnyomott, kizsákmányolt, pusztulásnak induló kicsiny nemzet vagyunk.

Mintha az egész világ összeesküdött volna ellenünk; mintha a mesebeli alvilág minden gonosz szellemét egyszerre szabadították volna ránk; mintha csupán Magyarország volna az a pokolbeli kapu, mely a világ boldogulásának útjában áll: mindenki felénk rug, reánk köp, el-

lenünk agyarkodik, ellenünk üvölt és szóval, pénzzel, ököllel ellenünk tör.

A magyar nemzet ellenségeinek sikerült befekteteni a magyar nemzet becsületét az egész világ előtt. Sikerült megtevesztetni az egész világ közvéleményét, ellenünk hangolni, reánk uszítani az egész világ sajtóját.

Még muszkaországban is a magyar nemzet ázsiai barbárságát emlegetik: és még muszkaországban is hangosan tiltakoznak a magyarországi nemzetiségek „példátlan” elnyomása ellen. . . . Abban a muszkaországban, amely több mint tíz kisebb-nagyobb nemzet szabadságát rabolta el: és amely százával és ezrével szokta halomra lövetni a lengyel, orosz és finn szabadságkösöket.

És ugyanez a hang járja Poroszországban és az egész német birodalomban. . . . Ugyanabban a Poroszországban, ahol az elnyomott négy milliónyi lengyelségnek még csak imádkoznia sem szabad lengyelül és ahol éppen most hoztak egy olyan kisajátítási törvényt, amelynek segítségével a lengyelek lábaitól bármely pillanatban ki lehet rángatni az utolsó talpalatnyi, lengyel hősök vérével áztatott földet is.

Sőt a megbódult világkoncertben találjuk még a mosdatlan kis Romániát is, amely szintén vakmerő elszántsággal ordít „barát” az „elnyomott. . . .” Ugyanez a Románia, ahol csak nemrégiben tört ki az elnyomott és kizsákmányolt román nép véres zendülésbe: és ahol szombatot jóformán sohasem szentelnek fel kirabolt és gulyássá aprított zsidó családok nélkül. . . .

Egyszóval mindenki: még a legkezdetelegesebb balkáni műveltség színvonalán álló apró népecskék is, minket neveznek barbároknak, elnyomóknak, kulturálatlan és kegyetlen vak ázsiai söpredéknek. . . .

Vajjon miért van ez így? Miért támad ellenünk az egész világ? Honnét és miből táplálkozik ez a vak gyűlölet, mellyel egyaránt lépten-nyomon találkozunk Magyarországon és a külföldön?

A felénk tóduló kérdésekre csak egy feleletet tudunk:

Mert magunk is elnyomott, kizsárolt, szegény nemzet vagyunk, akiknek létérdeke szorosan, elválaszthatatlanul össze van forrva Ausztria üzleti érdekeivel.

Mert nem tudunk a magunk lábán járni, a magunk fejével gondolkodni, a magunk szívével érezni, a magunk lelkével lelkesedni, a saját tüzhelyünk melegénél melegedni. . . . Egyszóval: mert nem tudjuk erőnket kifejteni, nem tudunk zászlót és szárnyat bontani.

És amellet még a soha meg nem szűnő testvérharcok is folyton gyön-

gitik, lassanként pedig teljesen megőrlik erőnket.

Ellenségeink pedig érzik gyöngeségünket, érzik tehetetlenségünket, látják elhagyatottságunkat.

És azt hiszik, hogy immár elérkezett az ő idejük, azt hiszik, hogy a pusztuló és vergődő magyar nemzet jogain és birtokain most már a visszaveretés minden veszélye nélkül osztozkodhatnak. . . .

Azért gyaláznak bennünket, azért törnek ellenünk, azért kiáltanak fejünkre pusztulást, halált!

Ime hova sülyedtünk, mivé lettünk?

Gunytárgya és céltáblája az egész világ dühének, izetlenségének és elvakultságának.

Most már tudjuk, hogy mik vagyunk: lássuk tehát, hogy mik lehetnénk?

Mert nyögtünk mi már máskor is a sors rettentő csapásainak a súlya alatt: és szabadulásunkat mindannyiszor annak köszönhetjük, hogy az utolsó pillanatban mégis csak feleszméltünk, öntudatra ébredtünk, valamennyien egybe forrtunk!

1848-ban is ellenünk esküdött az egész világ, kilenc oldalról tört ránk az ellen, kilenc sarkon gyulladt ki az ország és ezer frissen ütött sebből vért az ország.

Még sem estünk kétségbe, mégis diadalmasan megállottuk a helyünket és az 1848-iki évet hatalmas lángbetűkkel irtuk be a magyar nemzet történetébe.

Egy számra nézve kicsiny, de együttérző és lelkesedésében határtalan nemzet vitta meg akkor véres tusait a tiszszerte nagyobb ellenséggel.

Mintha a honfoglaló ősök merész lelke szállt volna minden honvédünkbe, mintha maga a szabadság Istene ihlette volna meg minden magyar ember lelkét: oly bátor, oly hősies, oly csodálatos volt a véres küzdelem.

És vajjon mi tette akkor oly nagygyá a maroknyi magyar nemzetet, vajjon mi avatta egyszerre szabadsághőssé a tegnap még elnyomott jobbágyot, vajjon mi ösztönözte csodával határos hőstettekre az ifjú és gyakorlatlan magyar honvédeket!

A haza szeretete, a szabadság imádata, de legfőként mégis: az egyetértés csodás ereje.

Sokszor bizony századok telnek el, míg e három nemes tulajdonság egyszerre egyesül, egyszerre ölt testet, szint és alakot a magyar nemzetben, de mindig valahányszor egyesül: a kicsiny nemzet csodáit mutatja fel a hőstetteknek.

Vajha végre az a fenséges évforduló virradna a magyar nemzetre, a mikor az ősi átkot: a viszályt és a

széthuzást örökre kiküszöbölne magából a nemzet!

Mert ha ez a fényes évforduló egyszer csakugyan a magyar nemzetre virradna: akkor a dicsőség és nagyság nem gyorsan felbukkanó és gyorsan sötétségbe tűnő üstökös lesz a magyar nemzet egén, hanem állandóan világító, fényes, ragyogó nap.

És miért nem következhetnék ez be?

Vannak korszakok, melyek életet adnak hőroszi alakoknak, csodálatos lánglelkű embereknek és világot rengető fényes eszméket szülnék.

Miért ne virradhatna a magyar nemzetre is végre egy olyan korszak, mely a haza szeretete és a szabadság imádása mellett az egyetértés szent ígétjét is megszülné.

Akkor bámulna még csak a világ, hogy mik voltunk egykor és mivé váltunk most: ősi bűneinktől — a viszálytól és az egyenetlenségtől — megtisztultan!

Halottak emlékezete.

(F. É.) Az őszi napsugár aranycsókos fénykévéje már nem tűz alá a zöld hegyoldalakra. A vidám márdárdal, pacsirta szó, fülemile ének elhangzott, hideg északi szél sivit a rónákon keresztül. A fák elhullajtották már sárgás leveleiket, üdítő zöld nem örvendeztett már bennünket. Hideg zuzmara rakódik ablakunkra s vonja be fehér díszszel a tarlott bokrokat.

Ősz van. Fázós, hideg ősz. Csak benn a szívekben forr, hullámszik és ég a kegyelet soha ki nem hunyó fáklyája, ott ég az áldozati oltáron az emlékezet lobogó szövétnéke, melyet a hálás utód az elköltözött ős emlékének áldoz.

A temetők gondozott kertjét keresi fel e napon a kegyelet. Feldiszi a természet által kopárrá varázsolt sirhalmokat s hova a vagyontalanság diszes márvány emléket nem rakhatott, oda a gyermeki szeretett forró szívből fakadó hálája, az ősz zsupori virágaiból fakaszt új tavaszt. A siri mécsek ezer imbolygó fényinél ott látjuk egymás mellett térdén a szegényt a gazdaggal, a hiest a névtelennel, az első az utolsóval.

Nincsen kivétel. A temetőben egyenlőek vagyunk, ott fejlődik ki a legideálisabb demokratizmus. A sir mindent kiegyenlít s a fájdalomban egyek vagyunk mindannyian, emberek.

Emberek! Halandó emberek vagyunk! A legnagyobb lángész is kihuny s teste porrá válik, bármily nagy teremtő zsenit is rejtett porhüvely. Ott domborulnak sirjaik az elsőknél, szépen egymás mellett, különbség nélkül s az ő pora egybe vegyül a legegyszerűbb polgár hamujával. Ilyenkor jövőnk reá arra a tudatra, hogy minő véges az emberi élet, milyen szűkre szabott a kor határa. Porból lettünk s porrá leszünk. Repüljön bár az emberi tudás a csillagok között, találják fel a kutató elmék a szerumok ezreit, öljenek ki minden bacillust s alakítsák át a földi siralomvölgyet paradicsom kertté, mindig s mindenkor a vég egy sírdomb,

mely körül a kegyeletes utókor hozza csupán babérjait.

S ez a tanulság intő példaként lebegjen mindnyájunk szeme előtt. Mindennek vége van, minden halandó, csak a jó tettek, a nagy elmék világjavító találmányai, a kutatók felfedezései, az irodalom jelesei művei hallhatatlanok s teszik egyben hallhatatlanná azokról neveit. Nem az ember, de az ember cselekedetei maradnak az utókornak s éppen ezért úgy kell cselekednünk, hogy senkit cselekedetei után meg ne ítéljenek.

A temető kertje egy vallásu. Ott helyet találhat minden hívő lélek, lett, legyen a hívés formája esetleg különböző is. Ott fenn, hol az emberek tetteik s nem születésük szerint bírálják el, ott fent csak azokért fogja minden egyes ember jutalmát, esetleg büntetését elnyerni, amiket itt lent belátásától vezéreltetve elkövetett. Senkit nem büntetnek, senkit nem jutalmaznak azért, amiért ő nem felelős, amiért ő nem tehet.

A temetők kertje e napon a legnépesebb. Ilyenkor róják le még azok is a kegyelet legszebb adóját, akik talán az egész esztendőben nem tudtak időt szakasztani maguknak a gyermeki kötelesség lerovására. Ekkor könnyítünk lelkünk fájdalmán, elsziratra azokat, kiket a sors bölcs akarata elszóltított körünkől.

Béke és nyugalom, ez jelképezi a csendes helyet, melyet a lobogó lámpák ezrei, mint csillagos égboltozatot világítanak meg e napon. A megnyugtató sirás, a könnyek kiegyenlítő özöne adja meg kritériumát e nagy, e dicső, e szent napnak.

Béke és nyugalom, ez jelképezi e nagy virágos kertet s kellene, hogy jelszava legyen társadalmunknak, mert csak ez égi jelszó vezethet bennünket az előrehaladás, a kultúra, a művelődés egyenesre taposott, sima ösvényén.

Szálljunk hát magunkba e nevezetes évfordulón s a Memento móri csontvázát látva, jusson eszünkbe halandóságunk s az, hogy felettünk egy csilhatatlan mindent látó, semmit előle el nem titkolható bíró él, kinek ítélőszékét egy földi halandó sem kerülheti el.

KOZGAZDASAG

A legjobb hegyi váltóékekről.

Irta: CZIRMES BALINT.

Dacára annak, hogy néhány év óta, a gazdasági termények áralakulásánál tetemes emelkedés tapasztalható, mégis a legtöbb gazda évi mérlegénél a bevétele még sem növekedett, sőt *jövedelem csökkenés* tapasztalható.

Ezen kedvezőtlen üzleti eredményt, a termelési költségek rohamos emelkedése okozta. Felemelkedett a munkabér, megdrágultak az ipari és kereskedelmi cikkek, több lett az adó, szóval nehezebb lett a gazda megélhetése.

A gazdának tehát jól felfogott érdekében áll, a további jövedelem csökkenésének útját állani, különben elpusztul és tönkre megy a megélhetési küzdelem kíméletlen harcában.

Mivel semmi kilátás sincs arra,

hogy a gazda terhei megkönnyebüljenek, ezért a jövedelmet csakis a gazdasági bevételek forrásával művelhetjük. A mezőgazda bevételeit csak úgy nagyobbíthatja, ha fokozza a holdankénti termést, anélkül azonban, hogy ezáltal a termelési vagy előállítási költségek lényegesen emelkednének.

Az okszerű talajművelés felér egy féltrágyázással, tehát az évi átlagtermések fokozásának legbiztosabb módja a talajnak lelkiismeretes — jó megmunkálása.

Tanulmányozva az ország különböző vidékének átlagterméseit, igen nagy eltéréseket fogunk észlelni. Látni fogjuk azt, hogy pl. az Alföldön, a Dunántul, vagy a barcasági szász gazdánál, szóval a gazdaságilag előrehaladottabb vidékeken, 100, sőt 200 percenttel magasabb termésátlagokat érnek el, mint azon kiscgazdák, akik az ország keleti és északi hegyvidéken gazdálkodnak.

Tévedés volna azt hinni, hogy a termésátlagok között fenálló különbségeket egyedül a termőföld minősége között mutatkozó eltérés okozza, mert, habár tény az, hogy jobb minőségű földön nagyobb terméseket lehet elérni, mégis a gyakorlat azt igazolja, hogy az átlagtermések emelésére legnagyobb befolyást a jó szántás, vagyis az okszerű talajművelés gyakorolja.

Személyes tapasztalataim vannak arról, hogy hegyvidéki lejtős birtokon, tehát vékonyabb termőrétegű talajon megfelelő trágyázás és a föld okszerű megmunkálása mellett, nagyobb termés eredményeket érnek el, mint a karaánnak nevezett gazdag termőrétegű Alföldön, hiányos, felületes talajművelés alkalmazásával.

Az alföld, a felföld, a dunántuli és az erdélyi részek mezőgazdasági viszonyait, kint a gyakorlatban évek hosszu során át, volt alkalmam tanulmányozni, megismerni.

Alapos megfigyeléseim alkalmával azon eredményre jutottam, hogy a hegyes vidék silány termése, egyedül és kizárólag a gyarló talajművelésnek tulajdonítható.

A gazdasági kultúra magasabb fokán álló síkvidékek kiscgazdái, pár évtized óta Sach rendszerű kerülő ekével dolgoznak; ezen gazdák a tavaszi vetés alá már ősszel megszántják a földet és minden talajmunkát a maga idejében végeznek el. A jó eke nyomában áldás fakad és esztendőről-esztendőre fokozódik a holdankénti termés.

Amilyen az eke, olyan a gazda! Jó munkát csak jó eszközzel lehet végezni! A hegyes vidékeken gazdálkodó földmívesek nagy többsége, egy tökéletlen szerkezetű, nehézkes járásu és igen gyarló munkát végző rossz eszközzel, a „miskolci ekével” turja és nem szántja a földet. Nem csoda tehát, ha ezen vidékek földmívelő népének gyenge a termése, elgyomosodott a földje és ebből kifolyólag gazdaságilag elmaradott és szegény.

Vármegyénk gazdasági egyesülete egyik mult évi ülésén, ezen a bajon igyekezett segíteni, amikor határozatilag kimondta, hogy vidékünkre egy olyan váltóékét kell keresni, kipróbálni és elterjeszteni, amely kifogástalan munkájával alkalmas legyen arra, hogy havasalji szekely népünk kezéből az eddig használt

és rossz munkát végző „miskolci ekét” teljesen kiszorítsa.

Két év óta udvarhelymegye 15 községében, eltérő talajviszonyok mellett, ezen törekvő megvalósítása céljából ekepróbákat tartottunk és igyekeztünk előteremteni egy olyan hegyi váltóékét, amely a kívánalmaknak minden tekintetben eleget tegyen.

Felhívásokat küldtünk a hazai gépgyárosokhoz és kutattunk idegen vidékeken használt váltóéke típusokat; szóval mindent elkövettünk arra nézve, hogy ekeversenyeken bemutatva és kipróbálva legyen minden olyan váltóéke, amelyről feltehető, hogy a mi viszonyainknak megfelel. Az így összegyűlt váltóékeket 15 faluban, az összesereglett gazdaközönség élénk érdeklődése mellett, munkaközben mutatuk be.

A mult év tavaszán, az első eke versenyen, figyelmünket magára vonta egy olyan ikerváltó eke, a mely munkájának jósága tekintetében legyőzte minden vetélytársát és csakis a váltószerkezet célszerűtlen voltában, hagyott maga után kívánni válót.

„A váltóéke versenyek” kezdeményezője és buzgó munkása, az erdélyreszi kirendeltségi ügyek Udvarhelymegyei megbízottja Dorner Béla kir. gazdasági intéző vállalkozott arra, hogy a köztetszést nyert ikereke észlelt hibáit kijavítsa és megfelelő módon átkonstruálva, a további eke próbáknak alávesse.

Török András nagyszebeni gépgyáros igénybe vételével, Dorner intéző elérte azt, hogy a szóban forgó ikereke, a későbbi ekebemutásokon hibáitól megjavítva került az erre hivatott bizottság és a nagy közönség szigorú és alapos bírálata alá.

Dacára annak, hogy ezen eke már az első versenyeken győzelmet aratott, mégis a bizottság tartózkodott „a legjobb váltóéke” jelzővel minősíteni, mert beakartuk várni azon véleményeket, amelyek az ország különböző vidékeire küldött és most már „Dorner-féle iker váltóéke” elnevezés alatt szabadalmazott talajmívelési eszköz alapos kipróbálása után kialakulnak.

Figyelman kívül hagyva az idegen megyékben gazdálkodó birtokosok azon kedvező kritikáját, melyet a „Dorner-féle váltóéke” kipróbálása alkalmával magoknak alkottak s a mely nyilatkozatokat maga Dorner egy ismertető füzetben közreadott, mi csakis azon benyomásokról ohajtottunk beszámolni, amelyet a Dorner-féle eke 2 esztendő óta tartó folytonos kipróbálása alkalmával magunknak szereztünk.

Szemelött tartva azt, hogy egy olyan talajművelési eszköz minősítéséről van szó, melynek feladata lehet a hegyes vidékek hibás talajmívelési rendszerén változtatni, csak most, hosszas kipróbálás után hozzuk nyilvánosságra szerény véleményünket, amikor is személyesen tapasztaljuk és látjuk, hogy azon székelgy gazdák, akik már ezen ekét beszerezték és kipróbálták, szintén igen kedvezőleg nyilatkoznak a Dorner ekéről.

Ezen eke munkája megfelel mindazon követelményeknek, melyeket

HIREK.

TEMETŐBEN...

Őszi szél fuj, hull a levél,
Köd borong a hantok felett,
Szemlélése úgy meghatja,
Ugy átjárja a lelkemet!

A mint bolygok a sirok közt
— Merengvén a hulló lombon —
Egyik hanttól másához kísér
Egy édes-bus szent fájdalom.

Ránézek a nyugvó napra,
Nyugvó napról tört virágra,
Amaz olyan halvány, bágyadt,
Emez pedig olyan árva.

Nincsen nyugtom, pihenésem,
Elmém folyton foglalkozik:
Hogy lesz, mint lesz a siron tul,
Ha az élet kialuszik?

Mély sóhaj kél keblemből,
Köny rezeg a szempillámon,
Midőn itt is, majd amott is
Az életet törve látom.

Sirok felett a ködfátyol
Tova lebben egyre oszlik;
A magasból, fényzőnbnől
Következő szózat halszik:

«A virágok fakadása,
A napfénynek ragyogása,
A meleg nyár ért kalásza,
A természet hervadása,
A csillagnak lehullása,
Az életnek kialvása,
Minden, minden a nagy Isten
Örökfényű kézírása.

Minden, minden porrá válik
Az enyészet karján, ölen.
Csupán csak a lélek örök
S virágai a hit, remény.»

József János.

— **Hymen.** Kovács Pál főerdő-
mérnök folyó hó 28-án esküdt
örök hűséget Medgyesi Emma kis-
asszonnyal. Az új pár esküvő után
elutazott.

— **Reformáció emlékünnepe.** A
helybeli református egyház ma, okt.
31-én d. é. 10 órakor a ref. templom-
ban, reformáció ünnepet tart. Az
alkalmi beszédet Vajda Ferenc es-
peres fogja mondani, míg az ujon-
nan szervezett Székely Dalárda, Hor-
váth József kántor vezetésével éne-
kel. Ezen ünnepélyre minden érdek-
lődőt szívesen lát az egyházközség.

— **Alapítványok a székelyeknek.**
Béldi Tivadar nagybirtokos és neje,
három, egyenként 6000 koronás ala-
pítványt tettek, szegénysorsu székely
tanulók számára és pedig a sepsi-
szentgyörgyi és kézdívasárhelyi fő-
gimnáziumnál, valamint a nagysze-
beni róm. kath. leánynevelő intézet-
nél. Az alapítványok kamatait a
Béldi család itéli majd oda, a folya-
modóknak. Az ilyen nemeslelkű cse-
lekedet önmagában hordja a dicsé-
retet.

— **A székelyudvarhelyi szentfe-
rencrendiek vezetése** alatt álló kath.
fiúiskola növendékei folyó év novem-
ber hó 7-én este fel 8 órakor a
Budapest szálló színháztermében igen
tartalmas műsorral egybekötött jö-
tékonycélu gyermek estélyt rendez.
Műsorról legközelebb írunk.

— **Új nyugdíjintézet.** „Hangya“ a
magyar gazdaszövetség fogyasztási
és értékesítő szövetkezet központja
a vidéki fogyasztási szövetkezetek
üzletvezetői részére állandó nyug-
díjintézet szervezését határozta el.

A szervező munkát most foly.
Nagyon üdvös dolgot cselekszik a
szövetkezeti központ, mert a szövet-
kezeti üzletvezetők jelenlegi állapota
tarthatatlan volt.

— **Gazdasági ismétlő iskolánk.** A
helybeli állami fiúiskolával kapcsolo-
latos gazdasági ismétlő fiúiskola
az óvoda épületében levő állami
fiúiskolában, a gazdasági leányiskola
pedig a Király-utcai állami leányis-
kolában november hó 3-án délután
4 órakor nyílik meg. Ismétlő iskolába
kötelesek járni a város területén lakó
mindazon fiú- és leánygyerekek
akik a 12 évüket már betöltötték, de
a 15 évüket még nem haladták el,
s a helybeli iskolák egyikébe sem
járnak.

— **Tűz.** Folyó hó 28-án csütörtök-
kőn éjfél tájban, Ülkén a tanítói la-
kás mögött két csűr porrá égett. A
tűz valószínűleg nem véletlenségből
származott, hanem gyújtogatás esete
forog fenn. A csendőrség szigorú
vizsgálatot indított.

— **Mozgósítás esetén.** A honvé-
delmi miniszter körrendeletet bocsá-
tott ki a vármegyei törvényhatósá-
gokhoz. A rendeletben, felhívja a mi-
niszter, hogy az egyes vármegyei tör-
vényhatóságok írják össze azoknak a
tisztviselőknek neveit, akik esetleges
mozgósítás esetén visszatartandók. A
közönség egykedvűen veszi a rende-
letet és senki sem törődik vele, hogy
az állam milyen fontos intézkedése-
ket tesz egy esetleges háborúra.

— **Rendőrségünk figyelmébe.** Köz-
tisztaság dolgában igazán vezérszere-
pet, játszhatunk, az egész föld kerek-
ségén. Mert nem e mellett bizonyítja az
a szemmel látható tény, hogy a heti-
vásárról-hetivásárra, a kint hagyott
husvágó tökéket a kutyák lepiszkít-
ják? Mi azonban az illető husvágó tu-
lajdonosokat nem gátolja meg abban,
hogy a vásári napokon azon hust ne
vágjanak. Ideje volna már, hogy vagy
a kutyákat lelőjjék, vagy a husvágó
tökéket vízmentes ponyvával borít-
sák be. (Ha ugyan, azoknak mindig
ott kell állnia...?)

— **Hirtelen halál.** Folyó hó 25-én
hétfőn, a vármegyei kórházban
hirtelen elhunyt Gregorovits Gyula a
városunkban időző szintársulat, ru-
határi főszabója. Az elhunyt még va-
sárnap este a színháznál dolgozott.
Temetése szerdán volt a róm. kath.
temetőben, ahol az elhunyt kopor-
sója mellett Erneyi János színész
mondott megható bucsuztatót, azután
a társulat egy énekszámot előadva,
könnyes szemekkel bucsuzott el az
elhunytól.

TÖRVÉNYKEZÉS.

Esküdszéki tárgyalások.

Hatodik nap. Okt. 23.

Az esküdszéki tárgyalások ható-
dik napján, erős felindulásban elkö-
vetett szándékos emberöléssel vá-
dolva ifj. Miklós Ferenc fenyédi la-
kos került a bíróság elé, aki folyó
évi augusztus hó 27-én este 11 óra-
kor a házába fejszéssel belépő De-
meter Zakariás fenyédi lakost egy
puska lövéssel, majd több fejsze-
csapással a halálba küldte. Elnök:
Demény Ferenc ít. tábl. bíró. Sza-
vazó bírák: Dr Voith Gerő és Gyarmathy
Ferenc. Jegyző: Rend Aurél. A vádat Révffy Zoltán kir. ügyész
képviseli, a védelmet Dr Hinléder

Fels Ákos látja el. A tanuvallomá-
sok és a vádbeszéd után a védő
emelkedik szólásra és egy szép be-
széd keretében a jogos önvédelmet
hozza fel vádlott védelmére és kéri
az esküdteket, hogy vádlottal szem-
ben fogadják el a jogos önvédelmet.
Beszédében kiemeli vádlott csendes
muukaszterető és büntetlen előéletét,
ellenben a meggyilkolt Demeter Za-
kariás életét illetőleg elmondja, hogy
ez már két embert meggyilkolt, nem-
külömben ő volt az, aki Ugron Gá-
bor életére tört és egy izben őt meg
is sebesítette; azután rablóbandát
szervezett és pusztította a vidéket
s ami legfőbb ok a jogos önvéde-
lem elfogadására, az, hogy De-
meter Zakariás a vádlott lakására
fejszéssel felfegyverkezve, gyilkolási
szándékkal lépett. Ifj. Miklós Ferenc
tehát csak jogos önvédelmet használt
akkor, midőn támadóját, ezt az
erkölcsileg romlott, saját magával is
meghasonlott embert ártalmatlanná
tette. Védő szavai általános tetszésre
találtak a hallgatóság soraiban. Az
esküdtek visszavonultak tanácskozni
és a jogos önvédelmet fennforogni
látták, melynek alapján a bíróság
meghozza az ítéletet, melyet este
7 óra után hirdet ki az elnök s a
mely vádlottra nézve felmentő. Min-
denki, aki ekkor a teremben volt,
együtt örült az örömeiben könnyező
vádlottal; és a bíróság igazságos
ítélete, mellyel egy munkás embert
visszaadott otthonának, mindenkiben
a legnagyobb megnyugvást keltette?

Hetedik és nyolcadik nap.
okt. 25 és 26.

Az esküdszéki tárgyalások hete-
dik és nyolcadik napján, — mint az
idei ciklus utolsó bűnügye — Baló
Gáspár és társai magyarhermányi
lakosoknak szándékosan elkövetett
emberölési büntetettének tárgyalása
került a bíróság ítélő széke elé.
Elnök: Bayler Kálmán kir. törv. sz.
elnök. Szavazó bírák: Gyarmathy
Ferenc és Nagy Kálmán kir. törv. sz.
bírák. Jegyző Dr Enyedy Róbert. A
vádat Szabó István kir. ügyész kép-
viseli, a védelmet Dr Jodál Gábor
ügyvéd és Dr Borosnyay Pál ügy-
védjelölt látja el. A tényállás rövi-
den az, hogy Baló Gáspár Mózesé,
Baló Ferenc, Pető István Salamoné,
(Baló Mózes felső, felső Baló Mó-
zesné, szül. Lázár Juli szülők gyer-
mekét) Baló Mózes, folyó év októ-
ber hó 4-én botokkal az utcán agyon-
verték. Nem lévén helyünk, nem is-
mertethetjük az okokat, melyek a
tettre késztették a vádlottakat csu-
pán annyit jegyzünk meg, hogy a
dolog szóváltásból eredt s hogy a
tett elkövetése előtti napon a sértett
vádlottak egyikét tetteleg bántalmazta.
Az esküdtek a tanuvallomások, a
vád- és vádbeszédek meghallgatása
után a kérdésekre megadják a fele-
letet, melynek alapján a bíróság
meghozza az ítéletet s ez a követ-
kező: Baló Ferenc, Baló Mózes
felső, felső Baló Mózesné, az es-
küdték határozata folytán felmen-
tetnek; Baló Gáspár Mózesé, Pető
István Salamoné, halált okozó su-
lyos testisértésben bűnösnek nyilvá-
nítottván, előbbi 4 évi, utóbbi 2 évi
fegyházbüntetést kap. Vádlottak meg-
nyugosznak az ítéletben, Pethő Ist-
ván Salamon védője ellenben sem-
miségi panaszt jelent be.

(Vége.)

Ne télovázzék, ha fáj a feje,
hanem használjon azonnal **Beretvás-pastillát,**

amely 10 perc alatt a legmakacsabb migraint és fejfájást elmulasztja. — Orvosok által ajánlva. **Ára 1-20.** Kapható minden gyógyszerésznél és kórházban. — Készíti: **Beretvás Tamás** gyógyszerész 3 dobozzal ingyen postai szállítással.

Őszi borsót 100 kg. 32 K. Szösös bükköny legkorábban használható takarmány 100 kg. 48 K. **Szösös bükköny Szentjános** rozsral 50—50 százalékos arányban keverve 100 kg. 34 K. A marosvásárhelyi raktárunk, utánvét ellenében, zsákot beszerzési értékben számítjuk. o o o o o o o o o o

SZÉKELY GAZDÁK SZÖVETKEZETE.

Központ: Marosvásárhely. — Fiókok: Székelyudvarhely-Sepsiszentgyörgy.

TALÁLÓS o o o
o o o KÉRDÉS.

Miért apróhirdetés

az apróhirdetés?

mert néhány

APRÓ sorban minden szükséges és célszerű dolgot lehet hirdetni és így valóban APRÓ pénzbe kerül csak, ha az ember

mindenféle állást

kinál vagy keres,

mindenféle terményt

kinál vagy keres,

lakást

kinál vagy keres,

mindenféle butort

kinál vagy keres,

mindenféle ipari cikket

kinál vagy keres,

a legkülönbözőbb

apróbb dolgokat

kinálja vagy keresi,

mely csak APRÓ költséget bír el. Olvasóközönségünk ezer meg ezer esetben hálásan emlékezik meg arról, hogy az apróhirdetések fényes sikerrel segítik elő a **kinálást** és **kereslet** nagyarányu forgalmát. **Azért ne tessék habozni** és a mikor csak a legcsekélyebb szükség diktálja:

apróhirdetést

kell feladni a

„Székely-Udvarhely”-ben.

Apró a hirdetés,

apró a költség!

Balásy Ignác

mészáros és hentes-üzletében Székelyudvarhelyt, Kossuth utca a marhahús kilója 36 krajcár (72 fillér.) Naponta friss hűdeg felvágottak.

A kadicsfalvi ecet.

Az emberi szervezetre káros hatással bíró mérges anyagokat nem tartalmaz. **A kadicsfalvi ecettel** savanyított ételek kellemes finom ízt nyernek. **A kadicsfalvi ecettel** eltett ugorka egy év múlva is üde, friss marad. **A kadicsfalvi ecet** bármely borecettel versenyez. Kapható a kadicsfalvi ecetgyárban és minden jobb fűszerkereskedőnél. Hamisításoktól óvakodjunk.

Magyar Könyvviteli Folyóirat

havi folyóirat a könyvviteli ismeretek fejlesztésére. Főszerkesztők: Kárpáti Béla és Trautmann Henrik. Társszerkesztők: Kuntner Róbert, Szél Jenő, Zsengeri Manó. Megjelenik minden hó első napján egy és fél innyi terjedelemben. Előfizetési ára egy évre 8 K, fél évre 4 K. Egyes szám ára 80 fillér. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IX., Mester-u. 27. Mutatványzámat szívesen küld a kiadóhiv.

BOR!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

Amortizációs

tisztviselői kölesön

ügyekben

díjmentes felvilágosítást nyújt az „O. m. I. ált. tisztviselő-egylet kolozsvári képviselőisége”.

KOLOZSVÁR

Ferenc József-ut 7. szám a.

Válaszbélyeg csatolandó.

Magyar királyi államvasutak.

Budapest—balparti üzletvezetőség.

40662—909.

Hirdetmény.

Ezzennel közhirre tesszük, hogy a kereskedelemügyi magyar királyi Miniszter ur Ö Nagyméltósága üzletvezetőségünk területén fekvő Togyá—Gellér állomás nevét

„Bogya—Felső Gellér”-re, Alsószob állomás nevét pedig: „Szob Megálló”-ra

változtatta meg Ezen névváltozás folyó év október hó 1-től érvényes.

Budapest, 1909. október hó 19 én.

AZ ÜZLETVEZETŐSÉG.

(Utánnymást nem díjazunk.)

Alkalmazást nyer:

Tanuló fűszer- és lisztüzletben ellátással vagy rendszeres fizetéssel;

Bolti szolgának 15-18 éves, értelmes fiú;

Pénzkezeléssel megbízható és a fűszerüzleti és gőzmalmi irodában,

Fiatal ember, aki írás és számolási képességgel bír s az üzleti szokásokban magát tovább képezni kívánja. havi megfelelő fizetéssel

Fabian József gőzmalmi és fűszerüzleti irodájában, illetve fűszer- és lisztüzletében Székelyudvarhelyt.

Magyar kir. államvasutak.

299092—909. szám. FIV.

Hirdetmény.

Közhirre tesszük, hogy a Rákospalota-Ujpest állomáson áru és kö-

csitorlás folytán beállott rendkívüli forgalmi viszonyokra való tekintettel, kereskedelemügyi m. kir. miniszter urnak folyó évi október hó 18-án 81061. sz. alatt kelt engedéllyel, a vasuti üzletszabályzat 63. §. (3) 2., valamint a vasuti árufuvarozásra vonatkozó nemzetközi egyezmény 14. cikkéhez tartozó végrehajtási határozmányok 6. §. (3) 2. pontja alapján, az érvényben levő szabályszerű szállítási és póthatár-időkön kívül úgy a magyar, osztrák és bosznia-hercegovinai, mint a nemzetközi forgalomban f. évi október hó 22 étől kezdve visszavonásig:

a Rákospalota-Ujpest állomáson fel- és kiadásra kerülő teherárakra — élő állatok, friss hús, friss gyümölcs, friss fűszerek és tojásküldemények kivételével — még tovább 5 napi időleges szállítási póthatár-idő fog alkalmaztatni.

Budapest, 1909. október 20.

AZ IGAZGATÓSÁG.

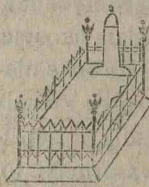
Tüzifa eladás.

Zsigmond-telepi tűrészemnél (Zetelaka mellett) első minőségű, száraz bükkhasábfá kapható. Nem usztatott fa! Ára ölenként (4 ürmeter) 46 korona Mintaölek helybeli faraktárban; az állomási épülettel szemben; megtekinthetők. (Ugyanott fuvarosok is szerezhetők.)

Klein Zsigmond.

Dávid Domokos géplakatosmester

Székelyudvarhelyt, Bálint-u. 8. sz. a. (a vasuti állomással szemben)

Elvállal mindenféle szakmájába vágó lakatosmunkákat, rak-táron tart különböző főzőkályhákat (sparhelt). Bármely gépek és egyéb szakmabeli dolgok javítását lelkiismeretesen teljesíti. o o o Méltányos árak. o o o Pontos kiszolgálás.

*****

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

egy régióknak bizonyult háziszor, mely már sok év óta legjobb bedörzsölésnek bizonyult községénél, oszónál és meghűléseknél. **Figyelmeztetés.** Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatossá legyünk és csak olyan eredeti üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van osomagolva. Ára üvegekben K—80, K 1.40 és K2.— és ügyszólván minden gyógyszerésznél kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest. Dr. Richter gyógyszerésznél, Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.

Névjegyek, Meghívók, Eljegyzési és Esküvői valamint gyászjelentések.

ugyszintén mindenféle könyvnyomdai és könyvkötői munkákat izléses kivitelben, gyorsan és pontosan készülnék

Betegh Pál

villamos tüzemre berendezett könyvnyomdát és könyvkötő-intézetet Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 81. sz. alatt.

Videki megrendeléseket azonnal elintézi.

Nyomatott Betegh Pál villam-motors könyvnyomdát Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 81. sz. alatt.